

Tereza Dufková, Cesta krále Václava IV. do Francie roku 1398. Politické, kulturní a geografické aspekty, bakalářská práce FF UK v Praze, Praha 2016, 78 stran, 6 stran příloh

Oponentský posudek

Francouzsko-lucemburské (české) vztahy ve 14. a 15. století se těší dlouhodobé pozornosti české historiografie a lze říci, že v posledních letech intenzita zájmu stále stoupá. Ohniskem zájmu jsou však především vazby k francouzskému dvoru u krále Jana a jeho syna, císaře a českého krále Karla IV. Kolegyni Dufkovou je proto třeba pochválit zato, že si s nezbytnou dávkou odvahy zvolila toto téma, ale soustředila se na politiku Václava IV., která přece jen ve srovnání s jeho otcem a dědem stojí trochu v pozadí.

Své dílo rozdělila do čtyř stěžejních kapitol, v nichž si všímá situace v českém království po nástupu císařova dědice a pokouší se zhodnotit míru kontinuity jeho politiky s předcházejícím obdobím, snaží se analyzovat politické pozadí Václavovy cesty, aby následně přistoupila k rekonstrukci jeho trasy do Remeše a poté i diplomatických a kulturních souvislostí setkání s francouzským králem Karlem VI.

Studie je postavena na solidní znalosti a analytické práci s vydanými prameny a kritickým zhodnocení nejdůležitějších odborných příspěvků. Vzhledem k typu předkládané práce nemám k její heuristické části žádné relevantní připomínky; naopak lze jen vyslovit pochvalu za její sevřenou a logickou podobu. Stejně tak se ztotožňuji i s předloženými závěry. Jako pozitivum vnímám především fakt, že autorka dokázala poměrně přesvědčivě vyložit Václavovu diplomatickou aktivitu jako akt vyplývající na straně jedné z jeho dosavadní říšské politiky římského krále, odpovědného na straně jedné za stav křesťanského světa, na straně druhé jako vládce českého a německého království, vědomého si nutnosti spolupráce s francouzským dvorem vzhledem k dynamickému vývoji mocenských poměrů v samotném Německu. Kolegyně Dufková projevila i dostatečnou vnímavost pro odlišnosti, s nimiž se musel Václav na rozdíl od svého otce potýkat, a dosáhla takto i velmi vyváženého hodnocení této akce.

Máme tedy před sebou vzhledem ke zkušenostem předkladatelky solidní dílo, k němuž mám pouze několik připomínek. Jako poněkud problematický se mi jeví autorčin pohled na Václava IV. Je sice nepochybné, že při jeho hodnocení je třeba mít vždy na zřeteli složité podmínky jeho panování, nicméně nelze se spokojit s pouhým odkazem na jeho zálibu v „*lovu a víně*“ a na „*nespolehlivost v politických jednáních*“ či nemožnost dosáhnout na vzor svého

otce (vše s. 15), který byl nadto i idealizován. Podstata problému podle mého mínění spočívá v principiálním selhání Václavovy vlády, hledáme-li nějaký koncept, jenž by ji činil kompaktní. Naopak, postupem doby máme co dočinění s improvizací či jednotlivými izolovanými akty vyplňovanými pasivitou. Chválím autorku za dobrý postřeh v tom, že Karlova smrt byla asi nečekaná (s. 16), nicméně konflikty se neobjevily naráz a neměly rozhodně podobu „*naprostého obratu*“ (s. 17). Pokud jde o evropský rozměr jeho panování, král měl jistý časový prostor reagovat, a jestliže učinil on či jeho okolí nějakou chybu, pak v tom, že nedošlo k revizi Karlovy zahraniční politiky (Zikmundův příklad ukazuje, že šlo.).

Nejsem si ani jist, zda kolegyně Dufková zcela přesně rozumí vnitřní povaze jak říšské, tak zejména české politiky. Pod vlivem syntéz Françoise Autrandové se stále více kloním k názoru, že i v těchto případech nešlo ani tak o stavovství, ale především o spor mezi aristokratickým (knížecím) tradicionalismem a snahou dvora v intencích doby a podle možností modernizovat a zefektivnit správu království (zejm. s. 20 an.). Václava je pak možné vinit, že (na rozdíl od Karla V.) na obou úrovních neuspěl.

Další výtky jsou již okrajového rázu. Tak tvrzení, že „*v Anglii byla panovnická moc už od 13. století značně omezena parlamentem, a proto zde mohlo dojít k sesazení korunované hlavy*“ (s. 25), je velmi nepřesné, neboť principiálně knížete bylo možné sesadit vždy, pokud vládl v rozporu s Božím zákonem, ale na druhé straně i proto, že ani *Magna charta* nepředpokládala sesazení, ale pouze *correctio regis*. Ostatně svržení Richarda II. mělo k legitimitě velmi daleko a o oprávněnosti tohoto aktu pochybovali již současníci.

V některých okamžicích si autorka protiřečí. Na straně 24 chválí Václava za zdrženlivost v otázce římské korunovační jízdy, o dvě stránky dále ale uvádí, že to byla jedna z příčin „*sílící antipatie vůči králi*“. Hodnocení situace ve Francii, přestože se opírá o relevantní literaturu, je poněkud ploché. Tak jako v českém případě projevila autorka malé pochopení pro systémové změny za Karla V., jehož politiku ve stoleté válce navíc nelze označit za neúspěšnou (s. 35). Vláda strýců za Karla VI. je vnímána příliš příkře – byla snad jiná alternativa? Co však zůstalo zcela přehlédnuto, je emancipace burgundských vévodů a postupný zrod burgundského „*státu*“ s vlastními politickými prioritami, a to včetně církevních záležitostí. Zajímavé by pak bylo, zda protiklady mezi orleánskou a burgundskou stranou nějak mohly ovlivnit remešskou schůzku. K té samotné jen tři drobnosti. Pokud překládáme, pak překlad nesmí být současně již interpretací. *Traitter ung mariage* tedy bez dalšího nemůže být „*předsvatební smlouva*“. Jinde je to ale důležitější: když narativní prameny označují Říši jako *empire d'Allemagne* (s. 51) či rovnou jako *Allemagne*, pak nelze jednoduše překládat „*Říše*“, aniž bychom nevzali v úvahu druhou možnost: že totiž pisatelé skutečně chtějí říci ***německá říše*** a *Německo*, aby vědomě

oslabili lucemburský universalismus a dali schůze charakter setkání francouzského a německého (k tomu českého) panovníka; dvou paritních suverénů, kteří společně hodlají řešit problémy celého křesťanského světa. Poslední zamyšlení se týká volby Remeše jako místa setkání. Pisatelka to vysvětluje tak, že místo takovému jednání mělo dostatečné kapacity i potřebný význam. Jenže to Paříž rovněž. Stalo by proto vzít v úvahu i Václavovu nechuť cestovat či nejednoznačné zkušenosti s pobytem Karla IV. v hlavním městě království, které snad francouzská strana nechtěla opakovat.

Výše uvedené připomínky mají však především sloužit jako témata k diskusi během obhajoby, neměly by v žádném případě Terezu Dufkovou znepokojovat. Nemění nic na již konstatovaném meritě, a proto doporučuji tuto práci k úspěšné obhajobě s navrhouvanou klasifikací:

v ý b o r n ě

Doc. PhDr. Václav Drška, Ph.D.

V Kolíně 8. června 2016